№ 87. 12 śnieżnia 1916 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

HOMAN

BIEŁARUSKAJA WIŁENSKAJA CZASOPIŚ

WYCHODZIĆ DWA RAZY U TYDZIEŃ: U AUTORKI I U PIATNICY.

Cena s pierasyłkaj i dastaŭkaj da chaty: na 1 hod—4 m. 80 fen., na 1/2 hodu—2 m. 40 f., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies. — 40 f.

Adres redakcii: Wilnia, Zawalnaja 7.
Adres administracii i ekspedycyi: M. Stefanskaja 23.

Cena abwieštak:
na 4-aj staranie za radok drobnymi literami—25 fenig.; drobnyje abwiestki—pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci—60 fen. za liniejku drobn. drukam.

Niekolki tysiacz pałonnych rumynoŭ.

11 śnieżnia.

Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: Naabapoł Sommy bajewaja rabota artyleryi znaczna uzmacawałasia. Hetak sama na paŭnocznym zachodzi ad Rejmsu ŭ pałudni artyleryjski ahoń byŭ macniejszy.

Front niamieckaho Naślednika: Abszyrnymi ŭzrywami pry Biut di Menil, u Szampani, i pry Wokua, u Argonach, my zrujnawali wialikuju czaść francuskich pazycij.

Na ŭschodnim bierazi Maasu naszy ciažkije harmaty pracujuć proci akopoŭ i batarej worahoŭ.

Na fronci Werdena zaszczytnym ahniom i ŭ bitwach na pawietry zbity 7 samalotoŭ worahoŭ.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Biez wialikszych bitw.

Front erc-hercoga Jozefa: Rasiejcy iznoŭ wialikimi siłami, ale zusim daremna atakawali na poŭnaczy ad Tatarskaho prachodu (u lasistych Karpatach), na adrezku Bystrycy, na paŭnocznym uschodzi ad Jakobeni, pry Muncelule (u harach Džyerdžyu) i naabapoł daliny Trotosulu.

Front Makienzena: Pahonia za rumynami spatykaje ŭ inszych miejscoch adpor, katory łamajecca. Nia hledziaczy na praliŭny doždž, razmokszy hrunt i znisztažeńnie ŭsich mastoŭ. My iznoŭ uziali niekolki tysiacz pałonnych.

Makiedonski front: Dzień 10 listapada — heta nowy ciažki udar dla sajuźnikoŭ, zrobleny im u bitwie, ŭ katoruju worahi ŭwiali nowyje wialikije sily. Usie ataki francuzoŭ i serboŭ miž Dobromiram i Makowym razbilisia ab wostry adpor niamieckich i boŭharskich wojsk.

Nowy anhlicki gabinet.

LONDON (W.T.B.). Nowy gabinet składajecca z hetkich asob: Lloyd Džordž, minister-prezydent; lord Karson, lord-prezydent tajnaj rady i pałaty lordoŭ; Henderson; lord Milner; Bonar Loŭ, minister finansoŭ i marszałak Nižniaj Pałaty.

Reszta ministroŭ: der Findlej, lord kancler; lord Kejf, stats-sekretar da ŭnutrenych spraŭ; Balfur, stats-sokretar da zahranicznych spraŭ; Czembej, stats-sekretar kołonij; lord Derbi, wajenny stats-sekretar; Stanlej, minister handlu; Hadž, minister pracy; ser Karson, 1-szy lord admirałciejstwa; Adisson, minister amunicii; lord Sesil, minister marskich zaharadziej; lord Dewonport, minister spažyŭnych spraŭ.

Pałažeńnie u Hrecii.

AFINY (W.T.B. — Reŭter). Anhlicki i rasiejski pasły mieli doŭhuju aŭdyenciju u karala. Pałažeńnie nie zmianiłosia.

Padwodnaja wajna.

ROTTERDAM. Niamieckije padwodnyje łodki zatapili ŭ listapadzi 181 parachadoŭ i parusnych sudzien ahulnaj jomkaściu 385,263 tonn. U tym liku „Brytannik“ — 48.151 tonn i „Burdigola“ — 12.000 tonn.

Pryzyu znizu.

Kali wajennaja chwala, iducy da nas z zachodu, paczała wykidać ludziej z nasidženych ad dziadoŭ-pradziedoŭ miejsc i hnać ich na ŭschod, u Wilni adno za adnym stali atkrywacca tawarystwy i kamitety dziela akazańnia pomaczy achwiaram wajny. Hetyje orhanizacii byli zrazu pastaŭleny na nacyonalnym hrunci i atkrywalisia pawodłuh taho, jak napływali da nas hramady wysialencoŭ palakoŭ i žydoŭ, paśla — litwinoŭ, a ŭ kancy — biełarusoŭ. Spiersza ŭsie czatyry nacyonalnyje kamitety: biełaruski, litoŭski, polski i žydoŭski — zanimalisia adno tolki tym, kab dać swaim uciekaczom prytułak i kusok chleba. Ale paźniej, kali wajennaja chwala pierekaciłasia cieraz Wilniu dalej na ŭschod, kali pierewažnaja czaść prymusowych wysialencoŭ wiarnułasia nazad da rodnych kutoŭ, — zadaczy kamitetoŭ i tawarystw pomaczy achwiaram wajny szmat pieremianilisia: im pryszłosia dawać ludziam nie daczesnuju tolki pomacz, a naładzić pastajannuju, kab dać im mahczymaść zdabywać dla siabie kusok chleba, kab zabaspieczyć tysiaczam dziaciej biedakoŭ mahczymaść wuczycca, paznawać hramatu, remiosły i t.d. Adnym słowam, chacia czysło ludziej, katorym patrebna pomacz, pamienszało, praca dabraczynnych orhanizacij paszyryłasia.

Takoje paszyreńnie zadacz, zusim naturalna, wymahało zhurtawańnia wialikszaho czysła hramadzkich pracaŭnikoŭ, a razam s tym kamitety stalisia hłaŭnymi centrami nacyonalnaho žyćcia. I heta—zusim naturalna, zusim sprawiadliwa: u moment, kali stary ład zrujnowan, kožnaja nacija sama pawinna ładzić swajo hramadzkaje žyćcio.

Szczaśliwy toj narod, katory adzin zanimaje swoj kusok ziamli: tady jaho karyść, jaho patreby adnaznaczny s karyściu i patrebami jaho staronki. Ale, kali na adnej ziamli žywie razam niekolki nacyonalnaściej, dyk sprawa zmieniajecca: nie zaŭsiody karyść paadzinokich nacyonalnych hrup hodzicca s karyściu starany—supolnaj baćkaŭszczyny ŭsich ich. I woś tady dla kraju nastupaje krytyczny moment: czaść jaho hramadzian wystupaje proci jaho, pracuje dziela taho, kab padkapać asnowy krajowaho žyćcia. Nierazumnyje: jany padobny da taho czeławieka, katory rubaje suk, na jakim siadzić...

Padobny moment pieražywaje ciapier Biełaruska-Litoŭski Kraj, — tyje jaho ziemli, szto apynulisia ŭžo za miežami Rasiei. Padzinokije nacyonalnyje hrupy, pracujuczy kožnaja u swaim ciesnym kružku i tolki dziela swajej karyści, prysłuchajuczy swaim nacyonalnym centram, rasyjszlisia ŭ roznyje starony, pierestali razumieć adna adnu, a inszyje dyk prosta stupili na darohu, szkodnuju dla naszaj supolnaj Baćkaŭszczyny. Bližej syjszlisia tolki adwiecznyje žychary naszaj staronki—biełarusy i litwiny, katoryje, nia hledziaczy na roznicu mowy, zdaleli znajści supolny hrunt, atwaryć supolnyje palitycznyje ideały, majuczy na ŭwazi nia tolki interesy i karyść adno swajej czastki, ale ŭsiaho Kraju, jak nierazdzielnaho cełaho.

Chacia inszyje nacyonalnyje centry žywuć swaimi asobnymi ideałami i žadańniami, chacia polskaje hramadzianstwo, bolej-mieniej ciesna zhurtawanaje kala swaich ahulnanacyonalnych orhanizacij, zwiertaje swaje woczy da wyzwołenaj Polszczy i z jeju chocze złuczyć dolu naszaj ziamli, miž demokratycznymi kruhami ŭsich nacyonalnaściej paczynaje szyrycca dumka, szto ŭ ciapierasznі moment, kali wažycca buduczyna ŭsiaho naszaho Kraju, ŭsie syny jaho pawinny iści razam. Hetkije hałasy nam dawodziłosia czuć miž tutejszymi rabotnikami roznych nacyonalnaściej, miž ludźmi, katoryje stajać na hrunci staroha oklicza: „pracawitaja biednata ŭsich krajoŭ złuczajsia!“ I hety hołas znizu pawinien dajści da wiarchoŭ naszaho hramadzianstwa ŭsich nacyonalnaściej, pawinien pałažyć kaniec dalejszamu razdziełu na hrunci krajowaj palityki, pawinien wiarnuć na naležnuju darohu tych, chto dziela jarkaj, ale czužoj dla narodnych mass idei nia baczyć sapraŭdnych patreb naszaho Kraju, nia chocze niczoha rabić dziela taho, kab załažyć fundament dziela dalejszaho wolnaho, szczaśliwaho žyćcia jaho.

A. N.

Tuman razwiewajecca.

Na kožnuju nowuju recz ludzi spiersza uhledajucca niedawierczywa, abo i zajmajuć u adnosinach da jaje warožaje stanowiszcze. Praz niejki czas toje, szto nas najbolsz dziwiło i naruszało spakoj naszaho ducha, stanowicca zusim abydzionnym. A jaszcze praz kolki czasu ŭ naszych hałowach składajecca pierakonańnie, szto nawina taja—razum-

naja i patrebnaja, dy szto biez jaje žyć nielha było by.

Heta-ž možem skazać i ab adnosinach naszaho hramadzianstwa da biełaruskaj sprawy tut, u sercy naszaj staronki. Kali ŭ czasi wialikaj rasiejskaj rewolucii pierszy raz zaświniełо na mityngach i publicznych naradach žywoje biełaruskaje słowa, kali pajawilisia pierszyje knižki i czasopisi ŭ biełaruskaj mowie, žychary Wilni, dyj inszych miest nia wiedali, jak da hetaho adnasicca. Ale chutka znajszlisia ludzi, katoryje, sami razumiejuczy wahu biełaruskaho nacyonalnaho adradžeńnia i chocznczy spynić biełaruski ruch, paczali ihrać na zwyczajnym niedawierji hramadzianstwa da „nawiny“ i budzić u im nienawiść da biełarusszczyny: adny apawieszczali, bytcym heta — „maskoŭskaja intryga“, druhije — bytcym „polskaja intryga“. Ale szyrokije hramadskije kruhi u stalicznym horadzi naszaho Kraju, nia majuczy nijakaj pryczyny dziela nienawiści da ŭsiaho biełaruskaho, pamału paczali zwykacca i z hazetaj biełaruskaj, i s knižkami, i s teatram, i s wieczarynkami biełaruskimi i t. d. Kožyn paczaŭ hladzieć na prajawy biełaruskaho ruchu, jak na zusim normalnuju recz.

Prajszło jeszcze trochi czasu. Ad propahandy swaich idej biełarusy pierajszli ŭžo da realnaj raboty. Jany paczali pracawać dziela szkolnaj sprawy — wydawać knižki da nawuki ŭ biełaruskaj mowie, atkrywać — spierszа patajna — biełaruskije szkoły. I heta naszaje hramadzianstwo spatkało spierszа z niedawierjem, nia wieruczy ŭ mahczymaść prawiadzieńnia naszych szkolnych planoŭ u žyćcio, a tyje, na kim ležała pawinnaść pamahać u orhanizacii biełaruskich szkoł, paczali i rukami i nahami adbiwacca ad hetaho. Ažno woś pryždali my wialikaj žmieny ŭ žyćci czaści Biełarusi, zaniataj niemcami: toje, ab czym jaszcze tak nidaŭna szmat chto hawaryŭ z uśmieszkaj, jak ab pustoj hutarcy, ciapier realna prawodzicca ŭ žyćcio. Tak, orhanizujucca wuczycielskije seminaryi dziela uzhadawańnia wuczycieloŭ dla biełaruskich szkoł, pa ŭsiej ziamli Biełaruskaj atkrywajucca krok za krokam hetkije szkoły, — atkrywajucca jany i ŭ Wilni, ab katoraj s takoj pewnaściu zajaŭlali nam naszy „pryjacieli“, szto tut jość usiaho „try biełarusy“. I ŭsie piać wilenskich biełaruskich szkoł szczylna zapaŭniajucca dziaćmi, nia hledziaczy na straszennuju ahitaciju naszych worahoŭ proci hetaho, na ŭsielakije niesumlennyje napaści na biełaruskije szkoły. Wilenskaje hramadzianstwo ŭžo nie dziwujecca, szto biełarusy wyjaŭlajuć tut swaju žyćciowuju siłu: nawat bolej, jano adnosicca da hetaho, jak da realizacii prynaležnaho nam prawa na žyćcio, jano spatykaje biełaruskuju szkołu kali nie s prychilnaściu, dyk prynamsi biez nijakaj niepryjaźni. I choć usielakije „palityki“ z waročaho nam taboru nie pierestajuć wiaści swajej niesumlenaj ahitacii proci biełarusoŭ, chacia karystajucca dziela hetaho nawat pawahaj duchawienstwa, — szyrokije kruhi nasialeńnia Wilni nia baczuć niczoha „strasznaho“ ŭ biełaruskaj szkoli.

Aposznije dni dali jarki dokaz hetaho. Jak my ŭžo adznaczyli ŭ tym numery, ŭ czasi zboru fantoŭ na loteryju, ŭładženuju 10 śniežnia na karyść biełaruskich szkoł u Wilni, u-wa ŭsich kramach, jak chryścijanskich — bias rožnicy nacii, tak i ŭ žydoŭskich biełaruskije zborszczyki i zborszczycy spatykali wielmi sympatyczny pryjom. Tolki ŭ adnej polskaj kramie jany paczuli atkaz: „Na biełarusoŭ my niczoha nie damo“.

Tak, sprawa biełaruskaja ŭ Wilni pierestała ŭžo być tym „stracham“, katory dahetul pužaje tolki panoŭ „palitykoŭ“. Szyrokije hramadskije kruhi, dla katorych dorah nasz Kraj, dorah i mił narod jaho, nie paddalisia namowam usielakich prybłud i naszych renehatoŭ i swaimi pastupkami dajuć znak, szto jany chocznć nie hryźni, nie zmahańnia, a supolnaj, zhodnaj pracy dziela naszaj Baćkaŭszczyny ŭsich jaje synoŭ. Tuman, jakim worahi jednaści ŭsich hramadzian naszaho Kraju staralisia zaciamnić hałowy narodu, ŭžo razwiewajecca i — my ćwiorda wierym — sczeźnie zusim, kali ŭreszcі i nad nami zaświecić sonіejko sapraŭdnaj woli.

I. Mieleszka.

U Wilni i wakolicach.

—s—

× **Zapis na wuczycielskije kursy.** Maładyje ludzi, katoryje chocznć pastupić na nowy kurs u Świsłockaj wuczycielskaj seminaryi, jaki paczynajeccca 1 lutaho 1917 hodu, mohuć zahadzia zwiertacca ŭ Biełaruski Kamitet pomaczy achwiaram wajny (Wilenskaja 33, 1).

Jak wiadoma, kurs u seminaryi — trochmiesiaczny, płata za ŭwieś czas za nawuku i utrymańnie — 123 m. (pa 41 m. ŭ miesiac). Kandydaty pawinny mieć nia miensz 18 hadoŭ i skonczyć prynamsi prychodzkuju szkołu.

Jość nadzieja, szto im budzie pamienszena płata za prajezd.

× **Knižki dla biełaruskich szkoł.** Hetymi dniami wyjdzie ŭ świet knižka dla dziaciej na 2 i 3 szkolny hod pad nazwańniem „Rodnyje Zierniaty“.

Śledam wychodzić zadacznik (pierekład z G. Jurewicza) — hetak sama na 2 i 3 hod nawuki.

× **Ab białaruskim wieczary,** katory byŭ ustrojen u niadzielu na karyść biełaruskich szkoł u Wilni, damo sprawozdaczu ŭ czarodnym numery.

× **U sajuzi kwaterantoŭ.** Jak my dawiedalisia, urad sajuza kwaterantoŭ apracowywaje memorjał ab kwateranckim pytańni ŭ Wilni i manicca padać jaho miestowamu upraŭleńniu.

Treba dumać, szto cikawy materjał dziela hetaho memorjału pawinna dać praktyka hramadzianskaho uhodliwaho suda dziela spraŭ miž kwaterantami i haspadarami damoŭ.

× **Apawieszczeńnie ab prawiercy zdolnaści da pracy.**

Zahadanaj apawieszczeńniem 6 listapada 1916 hodu jaŭki dziela prawierki zdolnaści da pracy czaść padlehajuczych hetamu nia spoŭniła. Kroki dziela pakarańnia ich zroblenу, i niekolki asob užo pakarany.

Na prośbu hramadzianstwa, jak łaska, zahadywajecca:

Tyje mužczyny — tutejszyje žychary — ŭ miežach miestowaho okruha Wilni ad skonczenych 17 da skonczenych 60 hadoŭ wieku, katorym wydany ŭ Wilni paszparty Ober Ost ad № 1 da 45.000 i katoryje dahetul nie jawilisia dziela prawierki ich zdolnaści da pracy, — mohuć dadatkowa jawicca na hetuju prawierku 16 śniežnia 1916 h. ad 8 da 12 hadz. pierad abiedam i ad 2 da 6 hadz. paabiedzi

wáładzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 1 — 15.000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 4;

władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 15.001 — 30.000 u sali pry Wilenskaj wul. 10 („Sokoł“);

władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 30.001 da 45.000 u sali pry Warońniaj wul. 5.

Asoby, katoryje, zamiest prapuszczenaj jaŭki, jawiacca ŭ naznaczeny dla ich ciapier dzień, zwalniajucca ad kary; kali jany ŭžo zasudženy, dyk im budzie pamienszen na paławinu sztraf hraszmi abo kara wastroham.

Pry dadatkowaj prawiercy 16 śniežnia 1916 h. adbudziecca i dalejszaja prawierka zdolnych da pracy. Na jaje pawinny jawicca ŭsie tutejszyje žychary — mužczyny ad skonczenych 17 da skonczenych 60 hadoŭ.

Jawicca pawinny:

17 śniežnia 1916 h. ad 8 h. da 12 h. pierad abiedam i ad 2 da 6 hadz. paabiedzi

1. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 45.001 — 48.000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 4;

2. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 48.001 — 51.000 u sali pry Wilenskaj wul. 10 (»Sokoł«);

3. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 51.001 — 54.000 u sali pry Warońniaj wul. 5;

18 śniežnia 1916 h. ad 8 da 12 hadz. pierad abiedam i ad 2 da 6 h. paabiedzi

1. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 54.001 — 57.000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 4;

2. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 57.001 — 60.000 u sali pry Wilenskaj wul. 10 („Sokoł“);

3. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 60.001 — 63 000 u sali pry Warońniaj wul. 5.

19 śniežnia 1916 h. ad 8 da 12 h. pierad abiedam i ad 2 da 6 h. paabiedzi

1. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 63 001 — 66 000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 4;

2. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 66.001 — 69.000 u sali pry Wilenskaj wul. 10 („Sokoł“);

3. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 69.001 — 72.000 u sali pry Warońniaj wul. 5.

20 śniežnia 1917 h. ad 8 da 12 pierad abiedam i ad 2 da 6 h. paabiedzi

1. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 72.001 — 75 000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 4;

2. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 75.001 — 78 000 u sali pry Wilenskaj wul. 10 („Sokoł“).

3. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 78.001 — 81.000 u sali pry Warońniaj wul. 5.

21 śniežnia 1916 h. ad 8 da 12 h. pierad abiedam i ad 2 da 6 h. paabiedzi

1. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 81.001 — 84.000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 4;

2. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 84.001 — 87.000 u sali pry Wilenskaj wul. 10 („Sokoł“).

3. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 87.001 — 90.000 u sali pry Warońniaj wul. 5.

22 śniežnia 1916 h. ad 8 da 12 h. pierad abiedam i ad 2 da 6 h. paabiedzi

1. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 90.001 — 93.000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 10;

2. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 93.001 — 96.000 u sali pry Wilenskaj 10 („Sokoł“);

3. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 96.001 — 99.000 u sali pry Warońniaj 5.

23 śniežnia 1916 h. ad 8 da 12 h. pierad abiedam i ad 2 da 6 h. paabiedzi

1. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 99.001 — 102.000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 4;

2. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 102.001 — 105.000 u sali pry Wilenskaj wul. 10 („Sokoł“);

3. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 105.001 — 108.000 u sali pry Warońniaj wul. 5.

24 śniežnia 1916 h. ad 8 da 12 h. pierad abiedam i ad 2 da 6 h. paabiedzi

1. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 108.001 — 111 000 u sali pry Ludwisarskaj wul. 4;

2. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 111.001 — 114.000 u sali pry Wilenskaj wul. 10 („Sokoł“).

3. władzielcy paszpartoŭ Ober Ost №№ 114.001 — da kanca u sali pry Warońniaj wul. 5.

Prośb ab zwalnieńni pakul-szto padawać nia treba, bo ciapier sprawa idzie tolki ab statystyku.

Asoby, katoryje nie zjawiacca na prawierku, aprycz kary, buduć u patrebie ŭziaty piersz za ŭsich i, adbyŭszy karu, buduć zaliczeny da raboczaho bataljonu, abo — pry pawialiczywajuczych winu warunkach — u aresztanckije raboczyje bataljony. Szto datycze reszty, dyk pazywajusia na majo apawieszczeńnie 6 listapada 1916 h., asabliwa na apawieszczeny tam zahad ab karach.

Wilna, 12 śniežnia 1916 h.

Der Deutsche Stadthauptmann
Pohl.

× **Apawieszczeńnie.** Da cywilnaho raboczaho bataljonu patrebny jaszcze 600 rabotnikoŭ. Hodnyje mužczynskije raboczyje siły wyzywajucca da aŭtorku, 26 śniežnia 1916 hodu, a 6 hadz. paabiedzi, u stary Ratusz, Dominikanskaja 2, pakoj 86, dziela dabrachocznaho zapisu.

Kali da naznaczenaho dnia swajej achwotaj nie jawicca pakazanaje czysło raboczych sił, dyk na asnowi adbytaj prawierki zdolnych da pracy patrebnaje czysło rabotnikoŭ budzie ŭziato prymusam.

Padziońnaja płata jawiŭszymsia swajej achwotaj rabotnikam, aprycz biezpłatnaj strawy i haspody, stanowić:

dla niežanatych rabotnikoŭ 1.00 m.
dla žanatych rabotnikoŭ 1.50 m.

Naadwarot, uziatym prymusam cywilnym rabotnikam płacicimuć, aprycz biezpłatnaj haspody i strawy, tolki 0,30 m.

Orhanizacija bataljonu cywilnych rabotnikoŭ adbudziecca 1 studnia 1917 h.

Wilna, 12 śniežnia 1916 h.

Der Deutsche Stadthauptmann
Pohl.

× **Kurs rubla.** Oficyalny—1 m. 90 f.; u bankach pry pradažy—2 m. 9 f., pry kupli—2 m. 13 f.

Pazyczkowaja kasa biare 6%.

Z USIAHO KRAJU.

Znosiny s Polszczaj.

BIEŁASTOK. Pierechadzić cieraz hranicu Ober Ost u warszaŭskaje hienerał-hubernatarstwo možna tolki majuczy „Durchreiseschein Ob. Ost“, katory wydaje „Verkehrs-politische Abteilung Ob. Ost.“ Hetyje pazwaleńnia wydajucca na czas da 28 dzion, i za ich treba płacić, zaležnie ad czasu, pa 2 m. za kožny tydzień.

Zarabotki ŭ Niamieczczynie.

BIEŁASTOK. Praz biržu pracy ŭ listapadzi rabotniki, katoryje wyjechali ŭ Niamieczczynu, prysłali swaim siemjam bolsz za 3000 m. U dzień 1 śniežnia pryjszło 1175 m.

Hrodzienski Ratusz.

Mahutnaja, bies nijakich azdob, budoŭla Ratuszu s pryczyny czastych pierarobak, na žal, zusim zmianiła swoj wyhlad. Jość skaz, szto tutaka žyŭ Stefan Batory, chacia trudna predstawić, kab tut moh žyć karol — u małych pakojczykach, bytcym kletkach, na jakije paźniej była pabita budoŭla brydkimi, paśpieszna staŭlanymi pieraharodkami. Kali 30 hadoŭ tamu nazad pryłuczyŭsia tut pažar, to paśla hetaho wierchniaho etaža nie acsyścili i

jon ciapier zawalen usielakimi niepatrebnymi reczami. Monumentalny pamiatnik wialikaj minuŭszczyny prybližajecca da ruiny.

Heta — rasiejskaja haspadarka...

Karty na miaso.

HRODNIA. Tut s pryczyny niedastatku miasa zawodziać karty na miaso.

Fabryka hrybnych konserwoŭ.

LIDA. U byŭszym brawary tut ustrojena fabryka konserwoŭ z hryboŭ. U jej pracuje bolsz za 120 žanok i dzieŭczat.

Pamiatnik minuŭszczyny.

Na lasistych bierahoch Niomana, ŭ 15 kilometrach na ŭschodzi ad Jurburga, widać mahutnuju budoŭlu —jak bytcym niejki zamak, z wialikimi bakawymi dabudoŭkami. Zachodniaje kryło maje dźwie baszni. Uźo zwierchny wid budoŭli pakazwaje, szto jana wielmi staraja. Mur, hruby bolsz czym na 1 metr, służyŭ kaliś dziela abarony i byŭ umacowan rawami. Heta — astatak kryžackaj krepaści-zamku, zbudowanaj užo ŭ XIV stalečci. Jak jana spiersza nazywałasia, niewiadoma. U 1685 hadu jaje kupiła siemja Giełgudoŭ, ad katoraj zamak i atrymaŭ swajo imia. Ciapier heta majetnaść hr. Tyszkiewiczoŭ. Na žal, na utrymańnie jaje swiernieno wielmi mała uwahi.

Dahlad pładowych dreŭ u wosieni i zimoj.

Zima i wosień tak sama pryhodny dziela celaho radu rabot u sadzie. Da ich naležać: abrezywańnie, czyszczeńnie, abmazywańnie wapnaj, aczystka dreŭ ad raślinnych parazitoŭ i parazitoŭ-žywiołak, zaskarublenych na zimu, uprawa ziamli i hnajeńnie.

Abrezywańnie dreŭ maje na meci pazbycca:

a) ŭsich sukoŭ, katoryje praszkadžajuć sabie ŭzajemna i zadzieržywajuć razwićcie susiednich halin, patrebnych dziela stwareńnia wiarchoŭki drewa (karony);

b) ŭsich sukoŭ, katoryje dacho dziać da wiarchowak susiednich dreŭ;

c) dzikich sukoŭ (tak nazywanych parazitnych halin abo sukoŭ), wielmi szkodziuczych razwićciu wiarchowak dreŭ;

d) usich suchich czaściej drewa, abo chworych, adratawać katorych niet mahczymaści;

e) czasam istnujuczaj amiely, abrezajuczy razam i suki, na katorych jana raście.

Pry zrezywańni sukoŭ treba pilnawacca nižej pisanych prawił. Tak, naznaczenyj dla zrezańnia suk treba spiliwać u miejscy jaho paczatku i tak, kab astaŭsia niewialiki adrostak, zrezany naskoś dziela lahczejszaho stoku daždžowaj wady. Kali zrezać suk, nie astaŭlajuczy adrostka, dyk robicca lisznie wialikaja rana, katoraja zažywaje trudniej i walniej. Kali zrezać suk wysoka, dyk astajecca pianiok, katory służyć ahulnym ŭchodam dla ŭsielakich szkodliwych hrybkoŭ: pa pianku ŭchodziać jany ŭ nutro drewa i niszczać jaho. Asabliwa treba sćierehacca sadzierci karu pry spiliwańni sukoŭ. Adrezywajuczy wialikije suki, najlepsz zrezać ich pierszna jakich 70 cm. ad taho miejsca, hdzie jon pawinien być spilen; astaŭszyjsia pień treba pierasz padrezać znizu, a paśla ŭžo spiławać z wierchu. Zroblenuju ranu treba hładka abmazać dziohciem, abo hlinaj, kali niet druhich sposaboŭ.

Czystka pładowych dreŭ maje na meci abczyścić drewo ad suchoj kary, narostoŭ i mochu. Hetaj aczystkaj ażyŭlajecca dziejnaść kary, a tak sama niszczacca schoŭki i hniezdy owadoŭ. Abczyszczać karu možna szczotkaj sa stalowaho drotu, skrabaczkaj, abo druhim padobnym instrumentam, naładženym ŭłasnym promysłam. Adpadki kary, naahuł, apanawanyje moszkami, larwami-kukałkami abo jajkami, treba starenna sabirać i palić.

(kaniec budzie).

WIESTKI Z RASIEI.

Paśla upadku Bukaresztu.

PIECIARBURH. Tut niichto nia maje achwoty pamienszać značeńnie upadku Bukaresztu. Naadwarot: u-wa ŭsich uradowych kruhach z niezwyczajnaj szczyraściu kažuć, szto pabieda maje nia tolki miejscowaje, ale i szmat szyrejszaje značeńnie.

Nazad na Kaŭkaz.

PIECIARBURH (P.T.A.). Wialiki kniaź Mikałaj Mikałajewicz 1 śniežnia wyjechaŭ z hłaŭnaj kwatery ŭ Tyflis. Hetak usie słuchi, bytcym jon pryniaŭ na siabie hłaŭnuju kamandu na rumynskim teatry, akazalisia niepraŭdziwymi.

Da atkryćcia biržy.

KOPENHAGA. P.T.A. apawieszczaje, szto minister finansoŭ, Bark, padaŭ u radu ministroŭ prajekt, kab była atkryta pieciarburskaja fondowaja birža, bo pry ciapierasznich warunkach patajnyje biržewyje operacii dajuć roznym niesumlennym spekulantam mahczymaść abirać ludziej.

Wysokije kredyty.

AMSTERDAM. S Pieciarburha danosiać, szto minister sielskaj haspadarki zažadaŭ kredytu na 17 miljonoŭ dziela padhatoŭki hruntu i araszeńnia ziamli na Kaŭkazi, ŭ Turkiestani i ŭ hubierniach Samarskaj i Saratoŭskaj.

Karty na sukno.

SZTOKHOLM. S pryczyny niaczutaho pawyszeńnia cen sukna ŭ Rasiei tam zawodziać karty na sukno; jany dajuć prawo na kuplu dwoch kaściumoŭ u hod. Najnižejszaja cena za sukno dla mužczyn padniałasia da 70 m. za metr.

Pratest japonskich kupcoŭ.

SZTOKHOLM. Jak pisze „Riecz", wialikije japonskije tarhowyje i pramysłowyje sajuzy padali swajmu prawicielstwu pratest proci zakryćcia portu ŭ Władywastoku dla niewajennych hruzoŭ. S pryczyny taho, szto prywoz japonskich tawaroŭ u Władywastok nadta wialiki, japonski urad naspieŭna zrobić u Pieciarburzi kroki dziela karyści swaich paddanych.

Smierć Ojamy.

PIECIARBURH. S Tokio danosiać, szto pamier hłaŭnakamandujuczyj japonskaj armijej u czasi japonska-rasiejskaj wajny, feldmarszałak Ojama.

Anhlicka-francuskaje t-wo.

KOPENHAGA. P.T.A. apawieszczaje:

Pad marszałkoŭstwam wiadomaho rasiejskaho wuczonaho, prafesara oksfordskaho uniwersytetu, Winogradowa, ŭ pieciarburskim ratuszu adbyłosia pasiedžańnie anhlicka-francuskaho nawukowaho tawarystwa. Meta t-wa—zbližeńnie abiedźwiech nacij. Anhlicki pasoł Bukanen u adzin hołas wybran za paczesnaho marszałka.

Z usiaho świetu.

Nowaje ministerstwo ŭ Anhlii.

LONDON. (W.T.B. — Reŭter). Llojd Džordž blizka zusim zakonczyŭ układańnie ministerstwa. U skład ministerstwa ŭchodziać: Bonar Loŭ—minister skarbu, Medisson—minister snaradoŭ, Balfur—stats-sekretar da zahranicznych spraŭ, lord Derbi—stats-sekretar da wajennych spraŭ, Henderson—minister pracy. Llojd Džordž budzie apiracca na unionistoŭ (konserwataroŭ); b. ministerstwo Askwita apirałosia na liberałoŭ.

Socyalisty, katoryje stajać za mir, admowilisia paddzieržywać nowaje ministerstwo.

Minister Juga sajawiŭ, szto Llojd Džordž, jak haława prawicielstwa, zulić enerhicznaje wiadzieńnie wajny da zakanczacielnaj pabiedy.

Rabotnickaja partija za prynaležnasć da nowaho ministerstwa adkazwała dla siabie ŭnadta wyhodnyje warunki. Partija spadziajecca, szto budzie prawiedziena nacyonalizacija czyhunak, parachodoŭ i kapalnioŭ.

Anhlickaja „swaboda druku".

HAAGA. Hazeta socyalistycznych prafesyonalnych sajuzoŭ u Anhlii „Trade — Union" zakryta na ŭwieś czas wajny. Hłaŭny redaktar i wydawiec zasudženy na ciažkije kary za padbiwańnie narodu da apory dzieržaŭnaj ułaści i asłableńnia mocy dziaržawy.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieszczeńnia.

5.XII. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: U wakolicach Sommy wostry ahoń artyleryi. U naczy adbyty patruli worahoŭ pry de Transloa.

Uschedni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Na poŭnaczy ad woziera Narocz, na pierasyjku Skory, niekolki rot rasiejcoŭ daremna pamykalisia atakawać.

Front erc-hercoga Jozefa: Miž Kirli-Babaj i dalinaj Bystrycy rasiejcy szturmawali wialikimi siłami. Na poŭnaczy ad Dorna Watra worahi wialikimi achwiarami dajszli niekatoraj udaczy. Szturmy rasiejcoŭ na paŭdni ad daliny Trotosa, naahuł, byli adbity i mieli tolki niewialikije miejscowyje udaczy.

Front Makienzena: Lewaje kryło 9 armii zniszczyŭszy na paŭnocznym uschodzi ad Sinaji rumynskije dywizii, katoryje chacieli prabicca na paŭdzienny ŭschod. Uziaty niekolki tysiacz dusz pałonnych i mnoha harmat. Pierad prawym kryłom 9 armii i dunajskaj armijej worahi ŭciakajuć.

Paczynajuczy ad 1.XII rumyny utracili bolsz za 70.000 dusz pałonnymi, 184 harmaty i 120 kulemiotoŭ. Straty zabitymi i ranienymi ŭ ich adpawiedajuć czysłu pałonnych. Naszа dabycza arużžem i wajennym materjałam—nieszczyślonaja.

Makiedonski front: Na wiarszynach na poŭnaczy ad Manastyra i na paŭnocznym uschodzi ad Parałowa silny ahoń artyleryi. Wiedienyje ŭ zawaroci Czernaj ataki adbity.

10.XII. Zachodni teatr:

Front Ruprechta Bawarskaho: U wakolicach Sommy artyleryjski ahoń uzmacawaŭsia. U naczy na ŭschodzi ad Gedekur adbity silnyje anhlickije patruli.

Front niamieckaho Naślednika: U Szampani, na poŭdni ad Ripon, naszy atrady wykinuli francuzoŭ z utraczenaho nami raniej akopu. U Wogiezach, na zachodzi ad Martwicha, naszy jegry biez nijakich strat zdabyli ŭ worahoŭ minamiot.

Uschodni teatr:

Front Leopolda Bawarskaho: Biez prypadkoŭ.

Front erc-hercoga Jozefa: Miž Kirli-Babaj i Dorna Watra rasiejcy daremna atakawali. Na paŭdni ad daliny Trotusula rasiejcam udałosia zdabyć adnu wiarszynu. Nia hledziaczy na wialikije achwiary, im swajej udaczy pasżyryć nie ŭdałosia.

Front Makienzena: Armii iduć u Uschodniuju Wałachiju. Miž Czernawodaj i Silistryjej bołharski je siły pierajszli cieraz Dunaj. U Dobrudžy —nieznacznaja bajewaja rabota.

Makiedonski front: Na poŭnaczy ad Manastyra i ŭ zawaroci Czernaj francuskije wojski ŭczora iznoŭ wiali silnyje ataki. Jany adbity. Niamieckije i bołharskije wojski adbili ŭsie ataki francuzoŭ i serboŭ.

Bołharskije apawieszczeńnia.

SOFIJA. 9.XII. *Rumynski front:* Na Dunai wojski worahoŭ miž Tutrakanam i Czernawodaj paczali pakidać bierah i adstupać na paŭnoczny ŭschod. Naszy wojski, pierajszoŭszy cieraz Dunaj pry Tutrakanie, zaniali miesto Oltinica. Druhi atrad pierajszoŭ cieraz Dunaj pry Silistryi.

Austryjackije apawieszczeńnia.

WIENA. 9.XII. Uschodni teatr: (hl. niamieck. apaw.).

Italjanski teatr: Pałažeńnie biez pieremien.

WIENA. 5.XII. Uschodni teatr: (hl. niamieck. apaw.)

Italjanski teatr: Biez pieramien.

Nahrada Hindenburga.

BERLIN. Impieratar achwiarawaŭ Hindenburgu za „bliskuczy na ŭsie czasy prykład gienialnaj stratiegii", katoraja dawiała da rumynskaj katastrofy, order „žaleznaho kryža" na szyju. Heta — pierszy prypadak za ŭwieś czas wajny.

Adhałoski rumynskaj katastrofy.

PARYŽ. „Journal de debats" pisze ab spadziewanaj adstaŭcy Žoffra. Jaho zamieniać bolsz enerhicznym hienerałam.

LONDON. Danosiać ab spadziewanaj addaczy ŭsich fłotoŭ sajuzńikoŭ pad kamandu anhlickaho admirała Dželiko.

Padwodnaja wajna.

BERLIN. Naczalnik adnej padwodnaj łodki, Sztejnbrynk, atrymaŭ order „Pour le Merite" za toje, szto ŭ 11 dzion zatapiŭ 22 sudna.

Pahibiel bronienosca.

PARYŽ. Wajennaje ministerswo apawieszczaje:

Bronienosiec „Suffren", 12.830 tonn, wyjechaŭszy na Bliski Uschod, nie pryjszoŭ u naznaczenaje miejsco. Jaho treba liczyć pahibszym razam z 18 aficerami i 700 matrosami.

Wajna da kanca!

LONDON (W.T.B.). Prahrama Llojda Džordža hetkaja: abiarnuć tarhowyje karabli u aružnyje; pryhatawacca da ahulnaho nastuplańnia wiasnoj i mobilizawać hramadzian ad 16 da 60 hadoŭ; zabaranić usie raboty, niepatrebnyje dziela wajny.

Razrucha u Hrecii.

PARYŽ. Sajuźniki abjawili błokadu Hrecii.

BERLIN. Hreckaje afinskaje prawicielstwo apawieściło sajuźnikoŭ i centralnyje dzieržawy, szto Hrecija pastanawiła dzieržacca aružnaj neutralnaści, nie rabić nijakich ustupak sajuźnikam i kožnaje narušeńnie jaje neutralnaści ŭważać za powad dla wajny. Paćwierdžajecca wiestka ab mobilizacii u Hrecii.

AFINY. Pałažeńnie — niezwyczajna surjoznaje. Panuje wialikaje zamieszańnie. Paddanyje sajuźnickich hasudarstw pakidajuć horad. Francuski i anhlicki pasoł wyjechali ŭ Pirej.

AFINY. Karol Konstantyn pawiedamiŭ karaloŭ anhlickaho i italjanskaho i cara rasiejskaho, szto ruch 1 śnieźnia mieŭ na meci skinuć dynastiju.

Adnamu pasłu karol skazaŭ, szto, kali sajuźniki pierarwuć dyplomatycznyje znosiny z jaho prawicielstwam, jon tady prystanie da Niamieczczyny.

Adbudowa Polszczy.

Wybary ŭ polski sejm.

LUBLIN. Na wybarach u Sejm s piataj kuryi wybrany: s Kielc — — 4 kandydaty žydoŭskaho, — 3 „endeckaho" i 3—socyalistycznaho kamitetoŭ; s Pietrakowa — 3 kandydaty nowo-polskaho, 3 — žydoŭskaho komitetu, 2 — socyalistycznaj partii i — 2 rabotnikoŭ nacyonalistoŭ; z Radomia — 7 kandydatoŭ złuczenych komitetoŭ i 3 — socyalistycznaj partii.

U Lublinie wybrany 8 socyalistoŭ, 2 kandydaty žydoŭskaho kamitetu i 2 — polskaho. Kandydaty rabotnikoŭ - nacyonalistoŭ (endekoŭ) nie prajszli.

Spis wajena-pałonnych naszaho kraju.

Z Wilni i Wilenskaj huberni.

Tabor dla wajenna-pałonnycų Langensalza.

3 kompanija.

Pietraszeŭski Karol, Wilnia.
Pszewlicki Kazimir, „
Romaszko Władysłaŭ, „
Zabłocki Stanisłaŭ, Uradžeŭ.
Zatajewicz Konstancin, Szarnielsk.
Szumski Iwan, Rudziszki.
Glejzel Chajm, Wilnia.
Zusan Judel, „
Szyrokabroda Lejba, Wilejka.
Szulman Samuił, Wilnia.
Czelczyk Maciej, „

8 kompanija.

Wałejko Wincenty, Ostykiency.
Jąnuszkiewicz Iwan, Norczyni.
Banel Iwan, Prohoczki.
Malecki Wacłaŭ, Tarnopol.
Kazłoŭski Stanisłaŭ, Wilnia.
Dubroŭnik Adam, Skirsy.
Chabus Jaŭsiej, Wilnia.
Grinbaum Abus, „
Turecki Lippmann, „
Chames Jakaŭ, „
Szapiro Szule, „
Hajduk Iwan. Szczuczyn.
Hatoŭka Ilja, Wiłkowiszki.
Baranoŭ Mica, Barany.

Kriegsgef. Lazarett. Ohrdruf.

Imidianoŭ Michaił, Świerczyzna.

Tabor dla wajena-pałonnych Crefeld.

Chalecki Aleksandar, Ostroŭ.

Tabor dla wajenna-pałonnych Lechfeld.

Bałatnikoŭ Maksim, Wilnia.
Brejba Maciej, „
Barysowicz Anton, „
Dunarowicz Franc, „
Jakubowicz Aleksandar, „
Judyckij Barys, „
Jakutowicz Piotr, „
Kruhłyj Iwan, „
Landsmann Kopel, „
Lesiuk Władysłaŭ, „
Litwinowicz Zachar, „
Lidachoŭski Pawał, „
Orac Pawał, „
Pankratoŭ Piotr, „
Paszkiewicz Edward, „
Rubl Ściepan, „
Syszko Władysłaŭ, „
Szymonowicz Anton, „
Stanisłaŭczyk Michaił, „
Ungur Aleksandar, „
Urbanowicz „
Fajn Dawid, „
Bidzinskij Abram, „
Szapiro Chawan, „
Nojczuk Aron, „
Bałłaha Michał, „
Bielski Ihnat, „
„ Iwan, „
Filipowicz Iwan, „
Habrynowicz Anton, „
Kisieloŭ Alaksiej „
Kaŭruɑ Iwan, „
Kizik Władzimir, „
Łuczyk Porfiryj, „
Malinoŭski Anton, „
Mieleszka Anton, „
Matkoŭski Juljan, „
Mojsiejonak Mikałaj, „
Mosskoŭ Pilip, „
Muraszka Piotr, „
Połozoŭ Jakaŭ, „
Sawickij Iwan, „
Szkiel Konstancin, „
Szugir Klement, „
Sižuk Ąnton, „
Sołomienikoŭ Makar, „
Sokołowicz Apanas, „
Szuszo Michaił, „
Stepułonak Todar, „
Truchanoŭ Marcin, „
Mencewicz Mikałaj, „
Wołangiewicz Maciej, „
Wałyniec Todar, „
Paŭłowicz Siamion, „
Parfjanowicz Ihnat, „
Rynkiewicz Kajetan, „
Achrem Jakaŭ, „
Aŭdziejeŭ Hryhor, „
Filutoŭ Siamion, „
Hlinskij Iwan, „
Hałko Jazep, „
Huz‿ŭskij Cichan, „
Hierasimowicz Lawon, „
Horczynskij Anton, „
Jaksztas Ściepan, „
Kuczko Bazyl, „
Łazar Pawał, „
Łazar Mikałaj, „
Malewicz Pilip, „
Nowczunowicz Trafim, „
Rakieckij Iwan, „
Rewiakoŭ Akim, „
Romancoŭ Władzimir, „
Syrekwasza Bazyl, „
Szejbut Iłaryon, „
Cierpiłko Iłaryon, „
Wieremiej Alaksiej, „
Adlerenko Narcyz, „
Amimuckij Jakaŭ, „
Apanasowicz Ihnat, „
Aleksandrowicz Jazep, „
Antonczyk Piotr, „
Biełahrywoŭ, „
Biedulinskij Iwan, „
Biedunkiewicz Sidar, „
Biełahrywoŭ Iwan, „
Bohdan Zyhmunt, „
Bartoszko Kazimir, „
Baka Wincenty, „
Bakiel Stanisłaŭ, „
Chadkiewicz Jahor, „
Chmielnickij Anton, „
Demidowicz Siarhiej, „
Danilewicz Juljan. „
Usol Justyn, „

(Dalej budzie).

My—kupcy stružek z drewa

i usich inszych tawaroŭ, katoryje možna siudy wywazić s Polszczy i zaniatych ziamiel Ober Ost. Hetak sama my dastaŭlajem usie tawary, jakije možna wiaści tudy.

Reinhard Müller & Co., Hamburg

Neuerwall 54. — Tellehr.-Adr. „Muelrein".

Niamiecki Teatr u Wilni.

Pahulanka. Dyrekcija: Jozef Geissel.

Siahońnia, ŭ panadziełak, 11 śnieźnia 1916 h. wieczeram a 8 hadz.
NARODNAJE PREDSTAULEŃNIE
nizkije ceny nizkije ceny
APOSZNI RAZ
„FAUST (Margaryta)"
opera ŭ 5 aktach (6 abrazoch) Guno.
8 hadz. U aŭtorak, 12 śnieźnia 1916 h. 8 hadz.
„Wiasiołaja udawa"
Operetka ŭ 3 aktach Lehara.

Ad sierady plan ihry zmieniajecca hetak: u sieradu—„Hiszpanskaja mucha", u czaćwier—„Zdradliwaść i luboŭ", u piatnicu—„Wiasołaja ŭdawa". ŭ subotu—„Handlar ptuszek".

Cigarette № 15
Cigarette № 25
Gold-Saba
Flaggengala.

GARBÁTY
CIGARETTEN
Für Qualitätsraucher

Graf Yorck
Meine Passion
Burschenschafter
Landesflagge.

Drukawana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar W. Łastoŭski.